

Retningslinjer for behandling av saker om mulig brudd på anerkjente forskningsetiske normer ved Høgskolen i Innlandet¹ og Universitetet i Sørøst-Norge

Grunnlagsdokumenter	Lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven) The European Code of Conduct for Research Integrity
Definisjoner / avgrensning	Forskningsetikk > Forskningsetiske normer – gitt av De nasjonale forskningsetiske komitéer Anerkjente forskningsetiske normer bør forstås som allment aksepterte standarder for god forskningspraksis, som er forankret i forskersamfunnet. Nasjonale og internasjonale forskningsetiske retningslinjer er å anse som konkretiseringer av anerkjente forskningsetiske normer Brudd på anerkjente forskningsetiske normer omfatter alt fra mulig slurv, unøyaktighet og lignende, via mer alvorlige brudd, til det mest alvorlige: vitenskapelig uredelighet. Begrepet «uredelighetssaker» brukes som en felles betegnelse på alle typer brudd på forskningsetiske normer, fra de minst alvorlige til de mest alvorlige. Det er bare de mest alvorlige bruddene som faller inn under «vitenskapelig uredelighet». Loven definerer i § 8 annet ledd «vitenskapelig uredelighet» som forfalskning, fabrikkering, plagiering og andre alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer som er begått forsettlig eller grovt uaktsomt i planlegging, gjennomføring eller rapportering av forskning. Lovens forarbeider avgrenser begrepet mot de mindre alvorlige bruddene, slik at for eksempel uvesentlige tilfeller av plagiat ikke er omfattet av begrepet «vitenskapelig uredelighet», selv om plagiat er nevnt eksplisitt i lovbestemmelsen..

1. Ansvarsfordeling

Høgskolen i Sørøst-Norge (HSN) og Høgskolen i Innlandet (HINN) samarbeider om Redelighetsutvalg.

Som **forskningsinstitusjoner** har HSN og HINN ansvar for å sikre at forskningen ved institusjonene skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer (§5 i forskningsetikkloven).

Forskere skal opptre med aktsomhet for å sikre at all forskning skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer. Enhver forsker har også som plikt å varsle ved berettiget mistanke om brudd på forskningsetiske normer.

¹ Retningslinjene er i tråd med styrevedtak ved HINN, arkiv 17/04546-1

Redelighetsutvalget har ansvaret for å behandle saker om mulige brudd på forskningsetiske normer ved Høgskolen i Sørøst-Norge og Høgskolen i Innlandet.

Redelighetsutvalget består av fem medlemmer med kompetanse innen forskning, forskningsetikk og juss. Utvalgets leder er ekstern representant og innehar juridisk kompetanse. HSN og HINN har to medlemmer hver som gjenspeiler den faglig bredden ved de to høgskolene. I tillegg er det utnevnt en administrativt ansatt som sekretær. Redelighetsutvalget legges utenfor linjeorganiseringen for å sikre dens uavhengighet.

Det vises til [Mandat for redelighetsutvalget](#) .

Granskingsutvalget er det nasjonale klageorganet for saker der institusjonen har konkludert med at en forsker har opptrådt vitenskapelig uredelig. Utvalget kan også behandle saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer på eget initiativ.

2. Prinsipper for behandling av saker

Det er til enhver tid i samfunnets og høgskolenes interesse at mulige brudd på forskningsetiske normer blir behandlet på en konsistent og transparent måte. Det følger av forskningsetikkloven § 6 at forvaltningslovens kapittel IV (om saksforberedelse ved enkeltvedtak) og kapittel V (om vedtak) gjelder for disse sakene. Videre er følgende prinsipper inkorporert i behandling av saker (iht. [The European Code of Conduct for Research Integrity](#)):

1. Behandlingen skal være rettfærdig, grundig og så effektiv som mulig uten å gå på bekostning av nøyaktighet.
2. Redelighetsutvalget og administrativ saksbehandler skal vurdere egen habilitet før behandling av enkeltsaker.
3. Behandlingen av saken skal lede til en konklusjon.
4. Konfidensialitet skal sikres i alle ledd av behandlingen for å beskytte de som er involvert, med mindre annet følger av lov².
5. Personer beskyldt for brudd på forskningsetiske normer gis full tilgang til og uttalerett om alle sider av saken.

3. Vern av varsler og påklaget

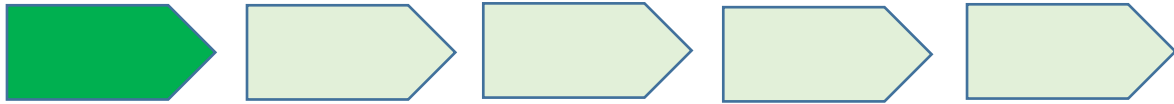
1. Høgskolen skal godta at feil og tolkningsfeil kan begås i god tro og ikke anses som brudd på forskningsetiske normer, og like ens at mistanke kan varsles på feil grunnlag men i god tro.
2. Høgskolen skal se til at varslere ikke utsettes for represalier³.
3. Høgskolen skal sørge for at den som ble påklaget, men ikke funnet vitenskapelig uredelig, ikke får sitt navn og rykte satt i fare. I samråd med vedkommende skal man utarbeide informasjon som spres i relevante faglige fora og til arbeidsplassen.

² Offentlighetsloven eller forvaltningsloven kapittel IV

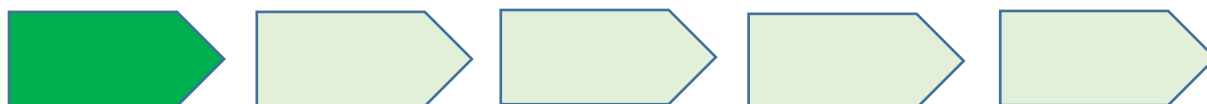
³ Følger også av arbeidsmiljøloven § 2A-2

4. Prosess

Nedenfor fremstilles prosessen knyttet til mulige brudd på forskningsetiske normer. For å illustrere prosessen er det markert øverst på siden med en illustrasjon av denne typen:

Illustrasjonen går fra venstre mot høyre og mørkegrønn farge illustrerer hvor man er i prosessen.

5. Melding om sak

Er dette en sak?

Proessen kan begynne helt uformelt ved mistanke om at det foregår brudd på anerkjente forskningsetiske normer ved HSN/HINN. Før man tar i bruk den formelle prosessen rundt behandling av redelighetssaker, kan det være aktuelt å diskutere det konkrete tilfellet med noen. Det kan være en kollega, en overordnet eller en annen tilsatt som en har tillit til. Man kan også søke råd i slike saker fra eksterne eksperter.⁴

Det kan i enkelte tilfeller være tilstrekkelig å involvere instituttleder slik at vedkommende kan sørge for nødvendig bevisstgjøring og/eller endring av uheldig praksis. Dersom forsøket på å finne frem til en løsning strander, eller det foreligger mistanke om mer alvorlige brudd på forskningsetiske normer, skal forholdet varsles.

Hvem kan melde?

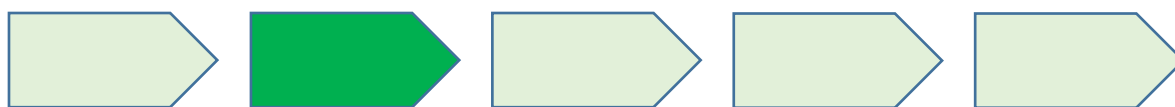
Alle kan melde en mulig sak mot vitenskapelig ansatte ved HSN/HINN - både interne og eksterne personer og/eller grupper.

Hvem meldes det til og på hvilken måte?

Melding om mulig brudd på anerkjente forskningsetiske normer varsles til prorektor for forskning ved HINN/HSN. Saker kan også meldes direkte til Redelighetsutvalgets leder. Saker som meldes et annet sted skal ikke avvises av den grunn. Den som eventuelt mottar et slikt varsel skal sørge for at det videresendes til prorektor eller Redelighetsutvalgets leder.

Melding bør primært være skriftlig i form av en melding ved bruk av [meldeskjema](#). Meldingen kan også sendes skriftlig uten spesielle formkrav. Den som mottar et muntlig varsel skal sørge for at det nedskrives og underskrives av melder.

⁴ NEM - [Den nasjonale forskningsetiske komité for medisin og helsefag](#) / NENT - [Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi](#) / NESH - [Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora](#) og/eller [De nasjonale forskningsetiske komiteenes granskingsutvalg v/ sekretariatet](#)

6. Forberedelse av saken og avgjørelse om videre saksbehandling

Der en sak er meldt til enten prorektor forskning eller leder av Redelighetsutvalget.

Forberedelse

Den som har mottatt melding om mulig sak skal uten unødig opphold sette i verk nærmere undersøkelse av saken. Dersom meldingen er mottatt av Redelighetsutvalgets leder, kan Redelighetsutvalgets leder få bistand fra sekretær for Redelighetsutvalget ved den aktuelle høgskolen med nødvendige undersøkelser.

Forvaltningslovens kapittel IV (om saksforberedelse ved enkeltvedtak) gjelder for disse undersøkelsene. Det innebærer at sakens parter må varsles og gis anledning til å uttale seg (fvl § 16). Høgskolen (evt Redelighetsutvalget) har utrednings- og informasjonsplikt (fvl § 17), og partene har rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter (fvl §§ 18 flg). På dette stadiet er hovedfokus å skaffe til veie fakta.

Avgjørelse om videre saksbehandling

Når saken er tilstrekkelig opplyst skal prorektor/Redelighetsutvalgets leder treffe avgjørelse om den videre saksbehandlingen. I avgjørelsen velges ett av følgende alternativer:

- Saken avvises fordi den vurderes som en ren personalsak og oversendes HR-seksjonen
- Saken avvises som «åpenbart grunnløs» Dersom saken avvises gjelder reglene i forvaltningslovens kapittel V (om vedtak) for denne avgjørelsen. Det innebærer at den skal skje skriftlig, være begrunnet og sendes til partene.
- Saken forsøkes løst på et lavere nivå ved å involvere berørte, ledere og eventuelt tillitsvalgte
- Saken behandles av høgskolen med prorektor som ansvarlig for behandlingen

Saken oversendes Redelighetsutvalget for behandling

Kriterier for når saken skal oversendes Redelighetsutvalget

- Hvis det foreligger mistanke om alvorlige brudd på forskningsetiske normer (vitenskapelig uredelighet), med mindre partene likevel ønsker at saken behandles på lavere nivå⁵.
- Ved mistanke om mindre alvorlige brudd på forskningsetiske normer, men forsøk på å løse saken på lavere nivå er strandet
- Hvis en av partene ønsker en uttalelse fra Redelighetsutvalget
- Hvis prorektor, uavhengig av sakens alvor, mener at det er behov for en uavhengig uttalelse

Klage over avgjørelse om avvisning

Dersom saken blir avvist av prorektor, kan partene klage på dette til Redelighetsutvalget. Dersom saken er fremmet direkte for lederen av Redelighetsutvalget og lederen avviser videre behandling av saken, kan partene tipse det nasjonale Granskingsutvalget om å se nærmere på saken. Granskingsutvalget har ingen plikt til å behandle en slik henvendelse.

⁵ I sistnevnte tilfeller skal Redelighetsutvalgets leder uansett orienteres om saken og om sluttresultatet Dvs motta kopi av forskningsinstitusjonens uttalelse etter forskningsetikkloven § 8

7. Behandling i Redelighetsutvalget

Der saken er sendt til behandling hos Redelighetsutvalget

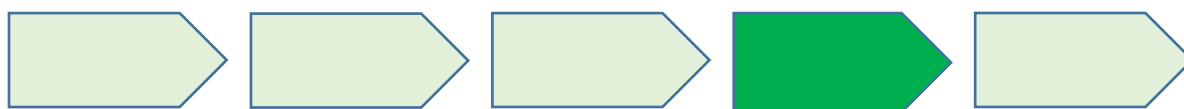
Redelighetsutvalgets leder og medlemmer skal sjekke egen habilitet før behandlingen av saken påbegynnes. Avgjørelsen av habilitetsspørsmålet avgjøres av Redelighetsutvalget, uten at vedkommende medlem deltar.

Redelighetsutvalget treffer sin avgjørelse ved flertallsbeslutning. Redelighetsutvalget er beslutningsdyktig når leder og minst to medlemmer/varamedlemmer av utvalget er til stede, forutsatt at beslutningen er enstemmig. Ved uenighet/dissens kreves minst tre stemmer for å utgjøre en flertallsavgjørelse.

Forvaltningslovens kapittel IV (om saksforberedelse ved enkeltvedtak) og kapittel V (om enkeltvedtak) gjelder ved behandling av redelighetssaker, uavhengig av om saken behandles av forskningsinstitusjonen selv eller av Redelighetsutvalget. Det innebærer at sakens parter må varsles og gis anledning til å uttale seg (fvl § 16), Redelighetsutvalget har utrednings- og informasjonsplikt (fvl § 17), samt at partene har rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter (fvl §§ 18 flg).

Selv om saken er forberedt av forskningsinstitusjonen og faktum er innhentet, har Redelighetsutvalget et selvstendig ansvar for at saken er tilstrekkelig opplyst før utvalget avgir noen uttalelse. Saksforberedelsen hos Redelighetsutvalget skjer primært skriftlig, men Redelighetsutvalgets leder kan bestemme at partene skal innkalles til muntlige forhandlinger eller at partene skal gis anledning til å fremstille/utdype sin sak muntlig. Dersom muntlig fremstilling skjer uten at begge parter er tilstede, skal det sørges for skriftlige referater slik at hensynet til kontradiksjon ivaretas.

Behandlingen i Redelighetsutvalget avsluttes ved at utvalget avgir en skriftlig uttalelse. Redelighetsutvalget avgjør selv om deres uttalelse avgis i møte eller ved skriftlig sirkulasjon.

8. Uttalelse i uredelighetssaker

I alle uredelighetssaker, uavhengig av om de behandles av forskningsinstitusjonen selv, eller av Redelighetsutvalget (evt Granskingsutvalget), skal det avgis en uttalelse hvor det iht forskningsetikkloven § 8 alltid tas stilling til:

- a) om forskeren har opptrådt vitenskapelig uredelig eller ikke,
- b) om det foreligger systemfeil ved institusjonen og
- c) om det vitenskapelige arbeidet bør korrigeres eller trekkes tilbake.

Det skal foretas vurderinger etter bokstav b) og c) også i saker der det foreligger brudd på anerkjente forskningsetiske normer som ikke er innenfor definisjonen av vitenskapelig uredelighet⁶. Dersom uttalelsen gis av Redelighetsutvalget eller Granskingsutvalget, vil vurderingen knyttet til bokstav c være en *tilråding*. Institusjonen selv har ansvaret for å vurdere om og hvordan en tilråding om tilbaketrekking eller korreksjon av forskningsarbeidet skal følges opp⁷.

Redelighetsutvalgets uttalelse vedrørende bokstav a) og b) er bindende for forskningsinstitusjonen og skal legges til grunn for deres videre behandling av saken. Redelighetsutvalget kan i sin uttalelse gi en anbefaling om videre oppfølging av saken. En slik anbefaling er ikke bindende for forskningsinstitusjonen.

9. Klageadgang

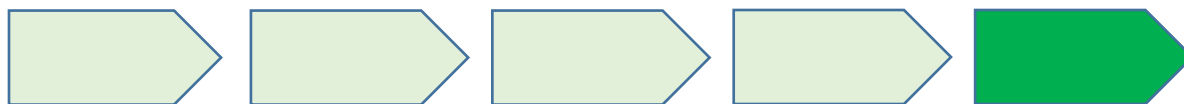
Uttalelser som konkluderer med at en forsker har opptrådt vitenskapelig uredelig, kan påklages av forskeren til Granskingsutvalget. Den som ikke får medhold i sin anklage om at det foreligger vitenskapelig uredelighet, har ingen klagerett. Det er heller ingen klagerett på uttalelser om at det foreligger brudd på anerkjente forskningsetiske normer som ikke omfattes av begrepet «vitenskapelig uredelighet», eller den videre oppfølgingen av disse sakene. Granskingsutvalget kan imidlertid behandle saker om brudd på anerkjente forskningsetiske normer på eget initiativ og parter som ikke har klagerett har derfor mulighet til å tipse Granskingsutvalget i håp om at de vil ta fatt i saken.

Forvaltningslovens kapittel VI om klage og omgjøring gjelder med de begrensninger som følger av forskningsetikkloven. Det innebærer at forvaltningslovens regler om klagefrist (3 uker fra underretning om vedtaket), om krav til saksforberedelse og andre saksbehandlingsregler gjelder. Begrensningene som følger av forskningsetikkloven er først og fremst hvem som har klagerett (bare den som får en uttalelse rettet mot seg), hvilke saker som kan påklages (uttalelser om at noe er vitenskapelig uredelig) og at klageinstansen (Granskingsutvalget) har adgang til å omgjøre en uttalelse⁸.

⁶ Se Prop.158 L (2015-2016) Lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven), kap. 14.4.

⁷ Se lovforarbeidene (samme henvisning som forrige fotnote)

⁸ Adgangen til omgjøring av en uttalelse uten klage ikke er begrenset av forvaltningsloven § 35.

10. Avslutning

Intern oppfølging i etterkant av behandling i Redelighetsutvalget

Redelighetsutvalget skal sende utvalgets uttalelse til partene, HR-direktør, samt til prorektor for forskning. Ved oversendelse til partene må det redegjøres for klageadgang og klagefrist. Det er HR-direktørens ansvar å følge opp uttalelsen internt i samråd med instituttleder og dekan, enten det gjøres ved bruk av tjenestemannsloven eller dersom det skal følges opp på andre måter som ved inndragning av forskningstid, tilbaketrekking av artikler og liknende.

Forholdet til offentligheten

Alle offentlige virksomheter er omfattet av offentleglova (offl.). Offentleglova gir med noen unntak allmennheten rett til innsyn i saksdokumenter hos organer som er omfattet av loven. Dokumenter ved offentlige forskningsinstitusjoner er underlagt offentleglovas innsynsregler. Dette gjelder i utgangspunktet også dokumenter om mulig brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Etter offl. § 13 første ledd skal alle opplysninger som er omfattet av taushetsplikt, unntas offentlighet. En påstand om mulig brudd på forskningsetiske normer vil som regel ikke være et «personlig forhold» som er underlagt taushetsplikt etter forvaltningsloven⁹.

Alle uredelighetssaker, både de som behandles internt ved forskningsinstitusjonen og de som behandles av Redelighetsutvalget, kan være unntatt offentlighet mens behandlingen pågår, jf. forskningsetikkloven § 11, som bestemmer at offl. § 24 annet ledd gjelder tilsvarende. Interne dokumenter kan også unntas offentlighet etter offl. § 14. Når det foreligger en uttalelse skal denne være offentlig, med mindre den omtaler taushetsbelagte opplysninger. Det samme gjelder dokumenter som inngår i saksbehandlingsgrunnlaget.

Navn og personidentifiserende opplysninger kan anonymiseres, for eksempel ved publisering, men det endrer ikke allmennhetens rett til innsyn etter offentleglova.

Ivaretagelse av partene når anklagen ikke fører frem

Om det ikke er påvist brudd på anerkjente forskningsetiske normer og saken avgjøres uten videre tiltak, skal rektor/prorektor for forskning, i samråd med den tidligere påklagde, gi støtte og ressurser som er nødvendig for å gjenoppta sin forskning. Dersom kolleger og andre er kjent med mistanken, skal rektor/prorektor for forskning spre informasjon til disse om at mistanken er vurdert, men førte ikke til noen uttalelse om brudd..

Personen eller personene som i god tro varslet om mulig brudd på forskningsetiske normer, og der mistanken ikke ble verifisert gjennom høgeskolenes eller Redelighetsutvalgets behandling av saken, skal rektor/prorektor for forskning sørge for at den/disse ikke blir utsatt for represalier.

⁹ Se Prop.158 L (2015-2016) Lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven), kap. 16.1

11. Forholdet til Granskingsutvalget

Ekstern oppfølging av saken

HSN og HINN skal melde alle saker om «mulige alvorlige brudd» på anerkjente forskningsetiske normer til det nasjonale Granskingsutvalget. Det innebærer at de mest alvorlige sakene skal rapporteres, både der det konkluderes med vitenskapelig uredelighet og der det ikke konkluderes slik. De mindre alvorlige sakene trenger ikke rapporteres. Granskingsutvalget kan behandle saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer på eget initiativ. Det betyr at de kan behandle saker som ikke er påklaget (for eksempel fordi det ikke foreligger klagerett) og deres rett til omgjøring er ikke undergitt de begrensningene som ellers følger av forvaltningsloven § 35.

Granskingsutvalget har ikke mandat til å ilegge sanksjoner ved brudd på etiske normer¹⁰.

¹⁰ Etter universitets- og høyskoleloven § 4-13 første ledd kan en institusjon vedta tvungen avslutning av en doktorgradsutdanning dersom det foreligger vitenskapelig uredelighet etter forskningsetikkloven i doktorgradsarbeidet. En uttalelse om vitenskapelig uredelighet vil være grunnlag for vedtaket om tvungen avslutning og vil inngå som en del av beslutningsgrunnlaget for avgjørelsen. En uttalelse som konkluderer med vitenskapelig uredelighet (enten fra forskningsinstitusjonen selv eller Redelighetsutvalget) kan påklages til Granskingsutvalget. Dersom høyskolen vedtar tvungen avslutning av doktorgradsutdanningen, kan dette vedtaket klagen inn for departementet. Granskingsutvalgets vurdering av den vitenskapelige uredeligheten vil danne grunnlag for departementets vurdering og endelige vedtak i saken

Vedlegg 1

Mandat for Redelighetsutvalget Høgskolen i Sørøst-Norge og Høgskolen i Innlandet

Lov om organisering av forskningsetisk arbeid (av 01.05.2017) pålegger forskningsinstitusjonene å opprette et redelighetsutvalg. *Høgskolen i Sørøst-Norge og Høgskolen i Innlandet har fra høsten 2017 besluttet å etablere et felles redelighetsutvalg for å styrke utvalgets habilitet, bidra til større grad av kontinuitet i utvalgets arbeid, og således etterleve lovens §3 (Uavhengighet): Komiteer og utvalg oppnevnt med hjemmel i denne loven skal være faglig uavhengige.*

Ansvarsområde

Redelighetsutvalget skal behandle og uttale seg om innmeldte saker som tar opp mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer hvor ansatte ved høgskolene er involvert.

Ved innmeldte saker skal utvalget alltid ta stilling til, i henhold til § 8 (Uttalelser i uredelighetssaker) følgende:

- a) Om forskeren har opptrådt vitenskapelig uredelig eller ikke
- b) Om det foreligger systemfeil ved institusjonen og
- c) Om det vitenskapelige arbeidet bør korrigeres eller trekkes tilbake.

Redelighetsutvalget kan også i uttalelsen gi en anbefaling om videre oppfølging. En slik anbefaling er ikke bindende for høgskolene. Det er heller ikke utvalgets tilråding etter bokstav c).

Alle, også personer og organisasjoner utenfor høgskolene, har rett til å varsle utvalget om slike saker. Dersom utvalgets uttalelser konkluderer med at forskere har brutt anerkjente forskningsetiske normer, kan sanksjoner iverksettes. Uttalelser som konkluderer med at forsker har opptrådt vitenskapelig uredelig, kan påklages av forskeren til Granskingsutvalget (§ 6).

Redelighetsutvalget har et selvstendig ansvar for at sakene blir tilstrekkelig belyst. Utvalgets leder avgjør hva slags informasjon og dokumentasjon som skal innhentes. Når det gjelder saker tilknyttet HSN, skal høgskolens forskningsadministrasjon bistå utvalget i dette arbeidet. Tilsvarende gjelder for forskningsadministrasjonen ved HINN.

Redelighetsutvalget skal sende årlig rapport om virksomheten til styrene ved de to høgskolene. Rapporten skal omhandle antall behandlede saker og innholdet i eventuelle uttalelser. Rapporten følger kalenderåret.

Utvalgets sammensetning og virkeperiode

For å sikre en mest mulig uhildet saksbehandling, skal Redelighetsutvalget ha en sammensetning som gjør at det kan opptre uavhengig av den ordinære linjeorganisasjonen ved de to høgskolene. Utvalget skal bestå av i alt fem medlemmer med nødvendig kompetanse innen forskning, forskningsetikk og juss. Utvalgets leder skal være ekstern og inneha juridisk kompetanse. HSN og HINN stiller med to medlemmer hver som gjenspeiler den faglig bredden ved de to høgskolene. Ph.d.-kandidat må være ett av medlemmene. HSN har kandidaten på sin kvote for første tre årsperiode, HINN for perioden deretter.

Utvalget skal ha to varamedlemmer, ett fra henholdsvis HSN og HINN.

Medlemmene, inkludert de to varamedlemmene, oppnevnes for fire år av gangen av rektorene ved HSN og HINN. Unntak kan gjøres for ph.d.-kandidatenes representant.

Møtevirksomhet

Redelighetsutvalget avgjør selv møtefrekvens i forhold til fortløpende meldte saker og av andre grunner utvalget selv setter.